

agrupació
excursionista

TALAIA

RELAT DE LA X CAMINADA POPULAR DE VILANOVA I LA GELTRÚ EL PUNT DEL MITJOTES

Mulassa bessona del punt del Mitjotes (29-11-97). Foto: Vicenç Carbonell

25 DE GENER DEL 1998

Plaça de Pau Casals - Camí del mas de l'Artís
Punt del Mitjotes - Mas d'en Coloma - Les Mesquites
Corral d'en Roc - Pas del Bou - Bassa de Creixell
Cap de Creu

En conveni amb:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social

AJUNTAMENT DE VILANOVA I LA GELTRÚ

AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA TALAIA

X CAMINADA POPULAR

El Punt del Mitjotes

25 de gener de 1998

Plaça de Pau Casals - Camí del mas de l'Artís - Punt del
Mitjotes - Mas d'en Coloma - Les Mesquites - Corral d'en
Roc - Pas del Bou - Bassa de Creixell - Cap de Creu

El Pi del Pagès Ric (29-11-97). Foto: Vicenç Carbonell

SALUTACIÓ

L'any passat, en aquesta salutació de la caminada popular, ens plantejàvem el repte d'aconseguir fer la desena i, pel que es veu, de moment ho hem aconseguit.

L'autopista, que tants beneficis diuen que aportarà al nostre país, de moment el que ha fet és una ratlla de banda a banda del nostre terme municipal i de la nostra comarca, que es fa difícil de flanquejar, i les aproximacions i sortides de Vilanova són cada vegada més complicades.

Caldrà reconèixer, però, que l'habilitat de trobar encara llocs d'interès per part de l'equip organitzador de la caminada és extraordinària i, un any més, ens han sorprès amb un itinerari d'interès, inèdit i bonic, totalment dins del terme de Vilanova.

Ara fa deu anys que, amb motiu de la celebració del Mil·lenari de Catalunya, vam organitzar la que vam anomenar "Caminada Popular del Mil·lenari", després ens va semblar que podríem repetir l'experiència anualment, i així, amb la inestimable col·laboració de Caixa Penedès, que des del primer moment ens ha ajudat, hem anat fent via.

No sabem quin serà el futur de les Caminades Populares de Vilanova, però ara es tracta d'assaborir el present amb l'excursió d'avui.

Bona Caminada!

Bon desè aniversari!

Salvador Butí i Papiol,
president de l'AE Talaia

X CAMINADA POPULAR

PUNT DEL MITJOTES, CORRAL D'EN ROC, BASSA DE CREIXELL, CAP DE CREU

QUADRE DE DADES TÈCNIQUES

Horari previst	Indret	Incidència	Distància arrossegada des de la sortida
8h 30'	Plaça Pau Casals	Sortida	0
9h 00'	Pas Aqüeducte del rec	Cap	2.340 m
9h 20'	Pas sota l'autopista	Cap	3.545 m
9h 55'	Muntanya d'en Giralt	Esmorzar (25')	4.600 m
10h 45'	Punt del Mitjotes	Visita cabana doble	5.285 m
11h 25'	Mas Coloma	Reagrupament parcial (5')	6.710 m
11h 35'	Les Mesquites	Reagrupament parcial (10')	6.830 m
12h 15'	Corral d'en Roc	Cap	8.600 m
12h 20'	Pont damunt l'autopista	Cap	8.920 m
13h 00'	Bassa de Creixell	Reagrupament parcial (5')	10.975 m
13h 10'	Pas sota la Ctra. variant	Cap	11.590 m
13h 35'	Local A. E. Talaia	Arribada i refrigeri	13.325 m

Mas d'en Coloma (23-04-66). Foto: Vicenç Carbonell.

LA CAMINADA POPULAR PASSA PER SOTA I PER SOBRE DE L'AUTOPISTA GAIREBÉ ACABADA

Recordem el passat

Enguany és la desena! Hi ha qui diu que s'hauria de celebrar i no hi manquen iniciatives per lloar l'esdeveniment. Per la nostra part i per tal de commemorar la dècada, donarem a conèixer les precedents nou caminades, fent una mica d'història de cadascuna.

I. Era l'any 1989 que, amb motiu del mil·lenari de Catalunya, vam iniciar aquesta periòdica passejada pels camins també mil·lenaris que van de la nostra ciutat a Ribes, poble que aleshores havia de celebrar igualment el seu mil·lenari pel fet que es documentava l'any 990, però que ja ho hauria pogut fer el 1988 per l'existència d'una citació del seu "vell castell episcopal", datada el 988. Vam anar a Ribes pel *camí Vell* que passa per Xoriguera, i tornàrem pel *camí Real Vell de Cubelles*, que passa per la Serra, la torre del Veguer i la masia d'en Cabanyes.

II. La nombrosa participació de l'any anterior ens va animar a organitzar l'anada a Cubelles el 1990, caminant cap als orígens pel mateix *camí-real Vell* que havíem emprat en la caminada precedent. De la bassa de Creixell ens dirigírem, pel Fraig, els Sis Camins, el fondo de Somella (no pel fonètic "Sumella" que ara volen legalitzar) i el Juí del Moro, fins a la vila reial de Cubelles, de la qual vam tornar pel *camí Vell* de Vilanova i per l'Aragai.

III. Any 1991. En aquesta ocasió vam pujar al Montgròs, trepitjant "terra canyellenca" per un breu espai de temps. Canyelles celebrà el seu mil·lenari el 1992. Per ascendir al Montgròs, hi anàrem per Santa Magdalena, Solers, can Martí, el mas de Montgròs i els Vinyals. Una mica cansats, baixàrem de la muntanya pel mas de les Catalunyes, el corral del Carro i la masia d'en Samà, havent caminat uns setze quilòmetres.

IV. El 1992 fou un recorregut per la costa. Anàrem fins a Miralpeix per les Coves i retornàrem

per Sant Cristòfol i la Muntanyeta, en un itinerari més aviat planer i sense cap complicació.

V. Aquest any 93 vam enfilarnos a l'emblemàtica Talaia, sense eixir del nostre terme municipal. Hi vam arribar caminant per la bassa de Creixell i el mas Ricart. Regressàrem fent la volta pel pla de les Palmeres, el mas de l'Artís i el mas Torrat, tot finalitzat als Esbarjos. En aquesta excursió es van fer més de disset quilòmetres i mig, però la muntanya s'ho valia.

VI. L'any 1994 l'excursió fou la més curteta de totes. Només es van fer nou quilòmetres i mig per terreny gairebé planer. Es va visitar el mas de l'Esquerrer, anant per Sant Gervasi i els Molins. La tornada es va fer per la platja Llarga, Santa

Plaça Major (29-11-97). Foto: Vicenç Carbonell.

L'autopista pujant al punt del Mitjotes (29-11-97). Foto: Vicenç Carbonell.

Llúcia i Adarró, de manera que en va resultar una bonica excursió marítima.

VII. Aquesta vegada tocava altre cop muntanya, i aquest 1995 ens vam arribar a la *font d'en Bonet*, passant pel *Pi Gros* i el *coll Ferran*. La marrada es va fer pel *mas de la Fam*, el *mas de l'Artís* i el *Padruell*, comptabilitzant vora quinze quilòmetres en arribar a la plaça de les Cols.

VIII. L'any 1996 vam anar i tornar de Rocapresa. La caminada passà pel *Fraig*, el *mas Ricart* i el *fondo del Castellot*. De l'acollidor caseriu es va tornar per l'antic camí que l'unia amb Vilanova –actualment tallat per la maleïda autopista–, que passa pel *molí del Salze*, el *mas Palau* i els *Sis Camins*, en un recorregut d'uns tretze quilòmetres.

IX. L'any passat s'establí un tomb fins al *corral de l'Apotecari*, situat damunt la inalterable autopista en construcció –que travessarem amunt i avall per indrets ara inaccessibles–, anant-hi per *Santa Magdalena*, la *masia de l'Alonso* i el *corral de Carro*. Es va tornar fent la volta pel *mas de Montgròs* i els boscos de *la Serra* i de *Solers*. En total vam fer poc més de catorze quilòmetres.

Resumint, s'han conegut les rodalies de Vilanova i la Geltrú des de llevant fins a ponent i del mar fins a la muntanya, i s'ha sortit del nostre municipi en

quatre ocasions: Ribes, Miralpeix, Cubelles i Rocacrespa. Què queda per veure? Cada any ho tenim més pelut per dues raons ben evidents: se'ns acaben els llocs inèdits i l'autopista condiona més que mai els recorreguts en quedar pocs passos per travessar-la. Malgrat tot –emprant els ponts que han construït–, la present caminada encara fa un trajecte prou desconegut i, a la vegada, agradós, de manera que l'organització està ben cofoia d'oferir i celebrar la desena experiència amb un itinerari d'aquestes característiques, perquè, veritablement, no ens ho pensàvem, després d'haver-ho camadejat pràcticament tot. Tanmateix, els participants donaran després la seva opinió. Fet aquest comentari, anem a presentar la caminada d'avui.

Desena caminada

L'objectiu de la cursa d'enguany és el *punt de Mitjotes*, situat a migdia del *mas de l'Artís*. Per anar-hi, ho fem gairebé tothora pel camí d'aquest mas, inèdit en les edicions precedents, i per tornar fem un tomb per *les Mesquites*, el *corral d'en Roc*, el *pas del Bou* i la *bassa de Creixell*. Al punt del Mitjotes ens hi vam acostar prou l'any 1993, però no el pujàrem del tot. Ara ho fem per un vessant nou que té tots els atractius desitjats: assolat, panorà-

mic, boscà i de frondosa vegetació. Estem segurs que serà agradable a la majoria dels caminaires. Bona passejada a tots.

La plaça Major

La concentració i sortida es fan a la *plaça de Pau Casals*, darrera denominació d'aquest vell racó, configurat l'any 1374 amb l'obtenció d'un espai per a mercat i per fer-hi la Casa de la Vila. El nom actual el té des de l'any 1976, però des dels orígens l'indret era conegut per *plaça Major* o, simplement, *la plaça* i la *plaça de la Vila*, documentada així a partir del 1570. En aquest espai hi havia botigues (1596), s'hi reunia el sometent (1598) o s'hi proclamaven les crides que el nunci llegia per ordre del batlle (1611). L'edifici que allotjà el primer ajuntament quedà lliure el 26 d'abril de 1867, en què els components del consistori passaren a la casa de la vila actual. En el centre de la plaça de Pau Casals, hi tenim un monòlit que va fer posar la Unió Vilanovina a Anselm Clavé, i que porta gravades les dates de 1861 i 1970. La primera és l'any de la fundació de la societat coral de Vilanova i la segona la de la inauguració del monument. Acabarem aclarint que aquesta popular "plaça de

Dalt" al segle passat es va dir *plaça de la Constitució*, *plaça del Rei* o *Reial* i també *plaça d'Isabel II*; *plaça de Pau Casals* ja se'n digué de 1936 a 1939, però d'aquesta darrera data fins a 1950 es digué *plaça del Mercat*, i tornà a dir-se *plaça Major* del 1950 al 1975, ja que hi havia confusions des de la inauguració del mercat públic l'any 1941. Finalment, un detall a tenir en compte: a la cantonada del carrer de la Lluna podem veure un Sant Jordi de rajoleta que és una formositat. Val la pena de donar-hi una ullada.

Camí del mas de l'Artís

Marxem de la plaça pel *carrer de les Premses*, tot passant per davant del Museu Romàntic o Casa Papiol. Aquest carrer és tan antic com el mateix carrer Major, del qual era l'única travessia. En el segle XIV, el recinte emmurallat va ser tapiat per la banda del torrent. La sortida de la plaça de les Casernes no es produí fins a finals del segle passat, quan enderrocaren les premses. El nom actual fou acordat l'any 1857, i el rebia per les premses de Sant Antoni, situades a la part nord del carrer, indret on es recollien les contribucions de fruits per a l'obra de la parròquia. Abans era conegut com a *travessera del carrer del Mig*.

El corral d'en Miró i l'autopista (29-11-97). Foto: Vicenç Carbonell.

Acabat el carrer de les Premses, enfilem la vora dreta del *torrent de la Pastera*, és a dir, la nostra esquerra, enfront dels *Set Pecats Mortals*. Aquest torrent ha estat sempre la línia de partió de Vilanova amb la Geltrú i, per extensió, dels antics termes del castell de Cubelles amb el castell de Ribes –el “castrum episcopale” de l’any 988–. Actualment és la partió de les parròquies de Sant Antoni i Santa Maria. Aquest límit territorial fou establert l’any 999 –ara farà mil anys–, quan el comte va vendre el lloc de Cubelles, que ja tenia terme l’any 977. Aleshores, a les acaballes del segle x, pel cantó de llevant Cubelles arribava fins al torrent de la “villa episcopale” (la Geltrú), que venia de Mata Bona. Aquest torrent és, evidentment, el de la Pastera, i Matabona una masia desapareguda que, durant el segle xviii, es deia mas de la Miquela. El nom de la Pastera apareix l’any 1398 en un pergami de la parròquia geltrunenca. Per cert, de la Geltrú fins a mar, el torrent també era conegut per *del cau de la Guineu* (1478) i per *torrent de la Geltrú* (1498). Avancem que la caminada puja al punt del Mitjotes seguint la banda de ponent del torrent, fet que comporta no sortir gairebé gens de la parròquia de Sant Antoni, només que en comptades ocasions, en tocar la vora de llevant de la llera.

Heu observat que s’està concloent la reparació i consolidació de la volta del tram cobert del torrent, o sigui, del carrer de la Unió.

Quant als Set Pecats Mortals, sector limitat pels torrents de la Pastera i d’en Frederic, sols en sabem que ja consta com un raval de la Geltrú l’any 1860.

Es camina entre el torrent i la *muralla dels Josepets* –nom que donem a l’antic *convent dels Carmelites*–, es passa després pel costat de la *torre de la Immortalitat*, defensa cantonera construïda l’any 1837 per reforçar la muralla que ja existia d’abans, de quan es va edificar el convent a partir de 1737. Pel davant de la torre ara hi passa la *ronda Ibèrica* –des del 1993–, damunt d’un pont que substituï el vell que servia per anar a la masia d’en Cabanyes. Travessada la ronda, agafem el *camí del mas de l’Artís*, ran del torrent, passem després pel costat de la *torre del Garrell*, defensa de la darrera

guerra carlina, edificada l’any 1874, just a l’entrada del camí dels Capellans. A l’altra banda del torrent es veu la confluència d’aquest amb el de les *Oliveres* o *dels Masos*, configurant una llenca de terra coneguda per *Entre torrents*, que puja cap al nord i és partida per la variant. S’hi ha format un sector de cases i barraques marginals que porten un parell de noms ben suggeridors: a migdia, el *Bon*

Les Mesquites (08-03-95). Foto: Vicenç Carbonell.

repòs; a tramuntana, el “Valle de las delicias”. En el primer, un pontet dóna accés a la sínia i la barraca del Bertran.

Després de la variant, el camí és asfaltat. A l’esquerra queda el pas a can Xicarró i al “lugar de recaudación”. Alguna vegada ens allunyem del torrent, i en una d’aquestes separacions hi ha els estables de cavalls del Rossend Carreres. Més amunt, a la dreta, sobre el torrent, veiem la vaqueria de la “masía de los Toros” o *mas Viada*. Habitualment damunt la masia hi va a raure un estol de tòrtres que viuen del gra de la granja. Deixem a la dreta una vella depuradora de decantació de la fàbrica de la Plana i arribem al *camí-ral*. Seguim camí amunt a les envistes del *Padruell*. L’alçada que ja portem ens permet albirar una bona visió del muntanyam garrafenc. Estem fent un tram del GR-92 que procedeix de la masia d’en Cabanyes, passem per sota de l’aqüeducte del rec del pantà i girem després a la dreta per creuar el torrent. En una bifurcació uns rètols indiquen, a la dreta, el maset d’en Safont, el mas de l’Artís i el camí rural cap a Canyelles, mentre que, a l’esquerra, assenyalen el mas Tapet, quan de fet és el *camí vell del mas de l’Artís* que pujava pel marge de llevant del torrent de la Pastera, és a dir, per territori de la Geltrú, camí que fou rellevat pel que anava al *mas d’en Perris*, molt més segur pel fet que transcorre més elevat i

no té problemes d'inundació. Nosaltres, si no baixa aigua pel torrent, anem pel *camí vell* i, mentre caminem, observem la llarga antena de Ràdio Vilanova en terrenys del Padruell. A l'altre costat, a ponent, podem veure el corpulent pi pinyer de la *barraca del Pagès Ric*. Després, trobem una caseta blanca ben proveïda per fer-hi tiberis, i més enllà passem pel costat d'unes grosses atzavares. En una cruïlla de camins, deixem el de l'esquerra que traspasa el torrent i seguim recte, per dessota les vinyes del desaparegut mas d'en Perris, per coincidir en un paratge curull d'oliveres, en terres del *mas Tapet*. Dellà, passem per sota la línia d'alta tensió i pel costat de filades de garrofers, per entrar finalment en el túnel de forma oval que han construït per poder passar l'autopista, foradada que disposa de voreres per utilitzar-les en el cas de baixar aigua pel torrent. En eixir de l'orifici, abandonem el *camí vell* per girar a l'esquerra pel *camí de ronda* paral·lel a l'autopista.

El punt del Mitjotes

Anem en direcció a ponent pel davant d'un cocó i de la *barraca del Carrasco*, cercant uns garrofers i entrant en una vinya situada en el *fondo del Carboner* –en altre temps conegut per *coma Llobatera*–, per després pujar a un corriol boscà carener que es dirigeix a tramuntana deixant l'autopista al darrere. Aquest caminó és de sòl pedregós, salta marges vells i passa per cosconars, sabines i bargallons. Si anem a poc a poc, tindrem temps de mirar enrere per comprovar el traçat de l'autopista en el tram que va des de vora el Padruell fins al mas Ricart, obra que ha dividit per a la posteritat les terres del pla i les de la muntanya en benefici del progrés. Pujant més, aconseguim un corriol travessar que abans venia del mas Tapet, i el seguim en sentit ascendent per entrar en el primer bosc dels falders de l'elevació. A partir d'aquí, l'ullastre, el bargalló, la mata i el coscó són omnipresents en la vegetació que ens envolta, i el sender es veu remogut pels porcs senglars. Tot carenejant per l'antiga

mntanya d'en Giralt (1739), a la dreta tenim el fondo del Carboner i a l'esquerra el *fondo del corral d'en Miró*, indret on resten forns de calç als quals s'accedia per un *camí carreter* que començava en la masia que veiem a baix. En terreny rocós es fa la parada de l'esmorzar, aprofitant una extensa clariana assolellada que domina una bona panoràmica de la plana vilanovina. Guaiteu bé aquesta planura, ja que cada any que passa es veu més deteriorada per les urbanitzacions, les noves vies

de comunicació i la manca de cultius, dels quals només se salva la vinya, que ara està de moda, no sabem fins quan.

Després d'esmorzar, continuem pujant per la carena boscosa a les envistes de Sitges i Cubelles al darrere i *cal Baró* i *les Mesquites* a l'altre cantó. Atenyent un collet, s'inicia el darrer repetjó que ens porta al bosc del vèrtex, i elegim en entrar un corriol a la dreta, que no és més que un caminet que s'ha obert marcant fites i senyals de pintura, per cercar un marge partioner de les propietats del corral d'en Miró amb les que abans eren del mas d'en Pers, marjada que ens mena a la mulassa de doble entrada situada en el lloc més alt del *punt del*

Arboç vora el mas de l'Artís (29-11-97).

Foto: Vicenç Carbonell.

Mitjotes, de 224 m d'alçada, la màxima de la caminada d'avui. Diuen que la barraca bessona tenia un parell de funcions: en una hi feien el foc i a l'altra hi posaven els animals de càrrega.

Mas d'en Coloma i les Mesquites

Es marxa del cim al per la part del darrere de la mulassa, per senderó marcat que deixa corriols a banda i banda, fins arribar a una clapa de vegetació on es veu un caminó que descendeix a l'esquerra. A l'estona veiem el *mas d'en Coloma* i, més a la dreta, el *mas de l'Artís*. Franquejat un espai cremat fa anys, s'entra en un bosquet marcat amb fites, i en sortir a una cruïlla de camins, es va per la dreta, baixant, cap a ponent i després a tramuntana, de cara al citat mas de l'Artís. Virem a l'esquerra per baixar a un darrer bosquet, creuar-lo serpentejant i,

en sortir-ne, abordar la primera vinya que ens barra el pas. Hem de fer la volta per la part inferior del camp, per una zona plena d'arboç i d'argelagues que han crescut damunt d'un sòl de saldó. Superat el fondal de darrere la vinya, es puja al camí que de la masia va al mas Torrat, per deixar-lo poc després en agafar-ne un a la dreta que es dirigeix a les Mesquites. Aquest darrer també en deixa un a la dreta que ens portaria a la barraca del Bruno.

Ja en camí ample i planer, boscà, anem en direcció a migdia, observant a la dreta la serra de la Talaia. En travessar el *fondo de les Mesquites*, es deixa un camí a la dreta i es continua per la banda de ponent de la citada fondalada, entrant en un bosc atapeït que ens fa costat fins a una gran corba. En aquesta escollim el camí de pis rocós i baixador que tenim a l'esquerra, que passa per carena divisòria entre el fondal de les Mesquites i el mas d'en Coloma, que està en procés d'explanació per plantar-hi vinya novella.

El mas d'en Coloma és la primera masia que toquem en aquesta caminada, ja que fins aquí tot ha estat camí dreturer, àdhuc dalt de la muntanya. Com podem comprovar, la casa està abandonada de fa anys. Era una masia de doble habitatge, situada dintre d'un baluard defensiu, i tenia tota classe de components per poder-hi viure amb autosuficiència: cisterna darrera l'edifici, bassa d'aigua per regar els horts, forn de pa interior, premsa de racó –de la qual només resten la base de pedra i el cargol de fusta, que fa de biga en un cobert–, era per batre el gra, etc., és a dir, tot el necessari per viure lluny del poble. Aquesta masia i les Mesquites foren de la família de Josep Ballester “Coloma”, mariner i comerciant habitant en una casa vella de l'actual carrer del Comerç, lloc on, dècades després, un nét seu féu construir l'actual estatge de la Talaia. Això era l'any 1774, i el lloc encara es coneix per *can Coloma*. En el butlletí del setembre de 1996 explicàrem la història del nostre local i la dels Ballester “Coloma”, dels quals, d'en Josep concretament, es tenen notícies des de l'any 1697, però no sabíem de què li venia el renom. Llavors asseguràrem que tenia relació amb un nom personal femení, mes en desconexíem la procedència. Suara ja ho podem comunicar, tot i que el procés d'identificació ha estat una casualitat. Treballant en un

capbreu de la quadra de Solsona (avui la torre de l'Onclet) de l'any 1670, un pagès de cognom Llorens jurava posseir una peça de terra en la partida de la Costa de dita quadra. En el marge esquerre del foli hi havien escrit una nota l'any 1703, que deia: “Vuy Batista Ballester la té per haver-la venuda dit Llorens. Ha capbrevat dit Ballester. *Vuy Coloma Ballester viuda.*” Qui era aquesta Coloma? Un altre capbreu de 1829 ens ho va aclarir. En aquesta ocasió la confessió la feia Tomàs Ballester, descendent directe de “Batista”. L'entrellat és el següent: l'any 1671 “Joan Batista” Ballester va comprar la terra a Antoni Llorens i deu anys més tard la capbrevava ell mateix. El 1685, “Batista” féu testament i morí poc després. El 1703 es va confeccionar un nou capbreu, i en aquest cas confessava “Coloma Ballester Muller y usufructuària del predit Joan Batista Ballester”. De fet, es deia Coloma Robert, però abans el cognom del marit passava a la muller i gairebé sempre feminitzat, és a dir, en aquest cas seria “Ballestera”. El cert és que a Coloma la succeí el seu fill i hereu “Joseph

Corral d'en Roc (24-11-68). Foto: Vicenç Carbonell.

Ballester dit Coloma del Arrabal de mar, mariner”. Ja vam explicar que el raval de Mar era el barri sorgit a la part de migdia de la muralla de Vilanova, situada en el carrer de Sant Pere. Els citats capbreus confirmen dues coses: que a darreries del segle XVII els Coloma ja vivien a la cantonada del carrer Comerç i que el renom Coloma l'adquirí Josep Ballester i Robert de la seva mare, i el passà als seus descendents.

Perdoneu aquesta llarga disquisició, però el pas per aquestes cases enrunades és un pretext per exposar les novetats de la història de la nostra entitat.

Tornem a les masies. L'any 1860, d'aquesta primera en deien *la Mesquita del Coloma*, i de la segona, *la Mesquita del Vidal*. Del conjunt de les dues es va originar el topònim *les Mesquites*, que ara només en designa una. Aquesta darrera, igualment abandonada, també consta de dos habitatges, amb dues cisternes —una davantera i una altra al darrere—, forn de pa, cup i pedres de molí inexistent, a més de corral per al bestiar.

La paraula *mesquita* no té cap relació amb el culte islàmic. El seu significat és sinònim de femta, fems, adob. La *mesquita* és el conjunt de substàncies que hom treia dels dipòsits de les comunes i que servien per adobar els camps. *Donar mesquita* volia dir “tirar latrina a les terres de conreu per adobar-les”. Les Mesquites, la del Coloma i la del Vidal, segles endarrere, devien ésser dependències d'una casa o masia més important —tal vegada del desaparegut *mas de la Miquela* o *Matabona*—, cases on devien guardar els excrements.

Corral d'en Roc i el pas d'en Bou

De les masies de les Mesquites, ens n'allunyem per camí carener i ben fressat. Passada una edificació relativament moderna, a l'esquerra hi tenim les ruïnes de *can Brunet*, possible *mas de la Miquela*, del segle XVIII, però amb poques dades per demostrar-ho. L'únic cert és que pel mas de la Miquela hi passava el “camí moliner de Canyelles”, que procedia de Cubelles, el Salze i el mas Ricart, és a dir, el que fem avui. També sabem que Jaume Brunet tenia terres a l'indret. El “corral d'en Brunet” es documenta l'any 1860. Estudiant les runes, es dedueix que tenia un baluard, portal de mig punt, cup de raig i dues escales per pujar al pis.

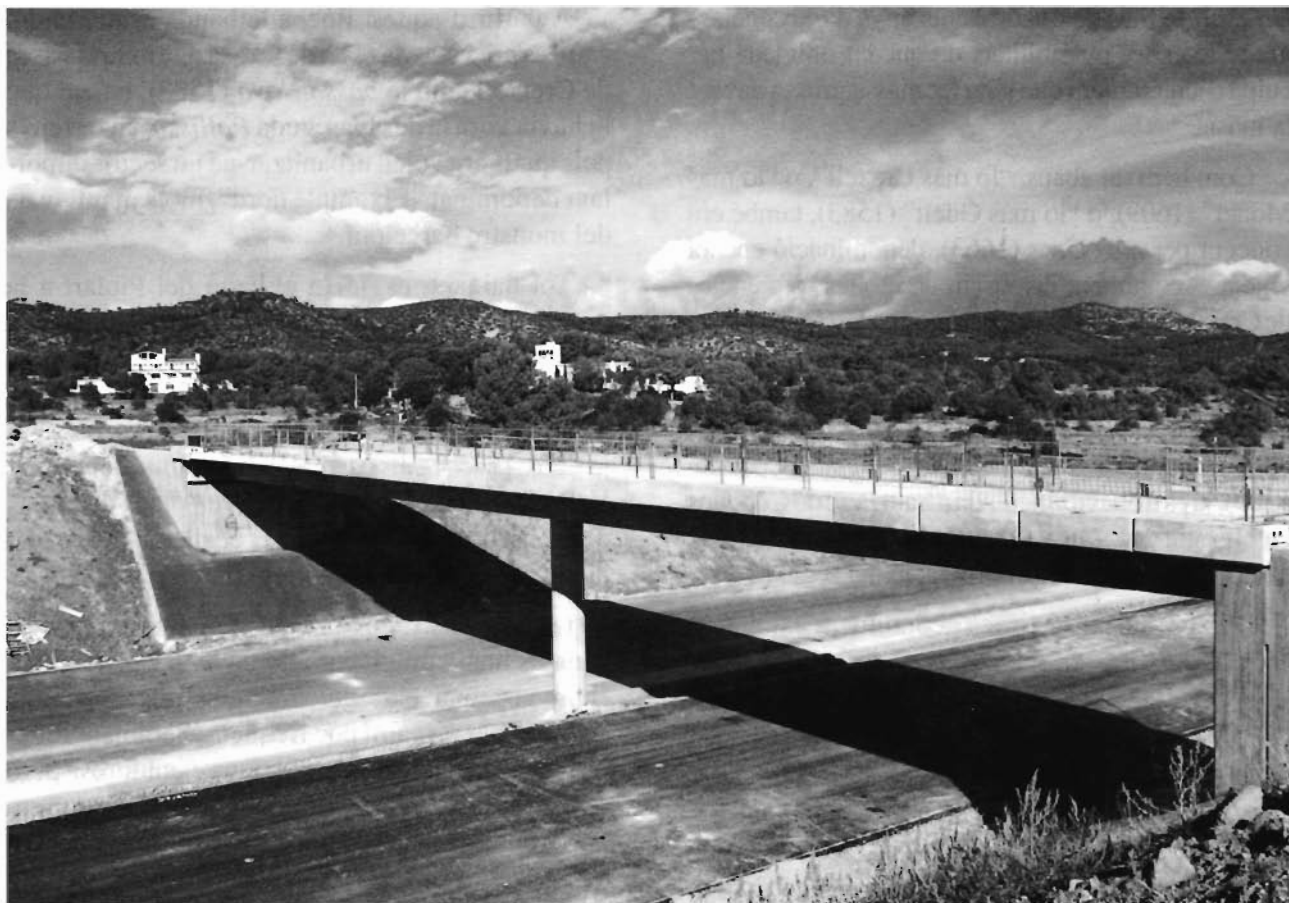
A partir de la masia caminem per trajecte nou, paral·lel al camí antic, que es troba a l'esquerra. Aquest nou recorregut fou obert per la família Albà, propietaris del mas Torrat, les Mesquites, el mas d'en Coloma i el corral d'en Miró. És de sòl pedregós però ample, de bon caminar fins a atènyer la cruïlla amb el camí que procedeix de cal Baró, a les envistes del mas Roig. Fem un tros del darrer camí passant al devora de la *font del Jonc*, antigament *d'en Brunet* (1819), situada a uns 30 metres a l'esquerra. Ens desviem pel camí del mas Roig, travessem el *torrent de cal Baró* i una fondalada que baixa de la Talaia, coneguda segles enrere per “coma d'en Rocafort” (1554). En aquest fondal girem a l'esquerra, en direcció a migdia, deixant el mas Roig a la dreta. Entrem en un bosc i ens trobem amb la tanca metàl·lica dels Roca, que ens obliga a

fer un quatre fins on s'acaba la marjada. A la dreta tenim el gran casal del Roca i a l'esquerra la part del darrere del *corral d'en Roc*, antiga masia avui molt transformada per altres edificacions posteriors, que l'envolten completament. Als anys seixanta la casa tenia baluard, cups i cisterna. Ara és un conjunt residencial. En el segle XVIII es deia “corral d'en Gual” i era propietat de Roc Gual (1725), però després s'imposà el nom sobre el cognom, i quedà com “el Roc”.

L'autopista ha dividit les terres de la hisenda, i el camp d'equitació ha quedat enganxat a la nova calçada. Tot i així, en terrenys de la finca, entre la Talaia i l'autopista, es vol instal·lar un camp de golf de nou forats, del tipus “pitch and putt”, que portarà el nom d'Escola de Golf Can Roc. Esperem que millori l'entorn d'aquesta partida tan degradada.

Després de passar l'autopista, a la cruïlla del mas Ricart es deixa aquest darrer a la dreta per entrar en la urbanització il·legal del corral d'en Roc, sorgida sota la línia d'alta tensió, colònia que haurà de canviar els noms dels seus carrers el dia que sigui incorporada al Pla General, carrers que ara porten els noms següents: Barcelona (a la dreta), i Barcelona 92 (a l'esquerra), Villa Granada, Bailen, los Nazarenos, Girona i la Revetlla, alguns ja existents en el nomenclàtor vilanoví.

El vell camí deixa de ser encimentat, fa un quatre i es torna herbós. A la banda esquerra podem veure una mulassa de planta quadrada amb una creu metàl·lica plantada al cim de la coberta, com si es tractés d'una capella, particularitat que desconexim en aquest indret. Passada una rasa, s'entra en el carrer de la Palmera, que seguim en sentit descendent per aconseguir el *camí del pas del Bou*, a l'entorn del qual s'establí una urbanització encara per legalitzar. El camí és paral·lel al *torrent de Ramusa* i baixa per la vora dreta, fent necessària la instal·lació de palanques sobre la rasa per facilitar l'accés als patis de certes cases de la urbanització, els veïns de les quals han estat avisats diverses vegades del risc d'inundació, i més ara, amb la construcció de l'autopista. Hem d'explicar que el topònim *pas del Bou* ja es troba documentat l'any 1725, però podria ésser anterior. Hi ha qui opina que el mot *bou* és una transformació catalana del *buwaib* àrab, que vol dir “petit pas de muntanya”, i tenint en compte que el camí es dirigia cap a la Talaia, no seria gens estranya aquesta interpretació. Si a l'arabista que exposa el dictamen li comunicuessin la presència de les Mesquites, no tindria cap dubte de la seva deducció.

Punt del corral d'en Roc, damunt l'autopista (29-11-97). Foto: Vicenç Carbonell.

La bassa de Creixell

Baixant del pas del Bou, a la dreta es deixa la urbanització *mas Gros*, nom de les runes d'una casa situada en el cim de la muntanyeta del mateix nom—“en una pequeña colina, se encuentran ruinas de un edificio”, en paraules del *Diccionario Geográfico Universal* de 1834—, masia identificada com a pertinença de la *quadra del Piulart* i que l'any 1664 ja era un mas “dirruit y delapidat”. També hem esbrinat que abans era conegut per *mas Güell* i *mas Monet*, i més antigament per *mas Creixell*. (1583-1609), casa que donà nom a la *bassa de Creixell*. En parlarem després.

Passat el mas Gros, es gira a l'esquerra per creuar el torrent de Ramusa i agafar el camí que procedeix del *mas Torrat*. Al poc, es deixa el *mas d'en Puig* a l'esquerra i més enllà s'arriba a l'esmentada bassa de Creixell, on hi ha un restaurant que fa una bona temporada que es denomina La Figuera. La masia mereix un breu comentari per tal de reivindicar la seva antiga designació. Per *Creixell* es coneixia un lloc (mai es documenta seriosament amb el tractament de “quadra”), que pertanyia de temps immemorial a la quadra del Piulart, i aquesta, a la vegada, concernia a la *quadra de Sant Pere de Cubelles*, situada en la desembocadura del riu

Foix. Són dades recents que oferim als participants en la caminada. Abreujant al màxim, la primera notícia del topònim *Creixell* és de l'any 1303, en fer-se esment d'uns parroquians de Cubelles que es deien Guillem, Pere i Vendrell de *Crexel*. Després, el pare Garí ens parla dels masos i caserius del *Crexell*, etc. (1305); i en crear-se la parròquia de Sant Antoni separada de la de Santa Maria de Cubelles, l'any 1363, es llegeix “lochs de Enveja e de *Creixell*”. Enlloc no es diu que Creixell sigui una quadra, ni en dades posteriors aportades per Baucells, ni a l'Arxiu Municipal de Vilanova. En aquest registre hi ha un capbreu de 1570 on figura un pagès que pagava cens pel *mas Creixell*. És el primer esment del mas, que, en document posterior, es llegeix que havia estat venut, l'any 1561, pels curadors dels fills pubills de Joan Urgellès.

Després, el 1588, es menciona una terra “en la quadra del Piolar al lloch dit *Crexel*”, situada a tramuntana del mas del Piulart. Aquesta quadra, a llevant limitava amb la quadra d'Enveja, “part ab la *bassa de Crexell* y part ab lo camí que baixa de la bassa de Crexell fins a Vilanova”, mentre que pel cantó de ponent arribava al puig Torrat (avui Pi Torrat), afrontant amb la quadra de Rocacrespa, incloent-hi el Fraig i el mas d'en Mata. El document de l'any 1588 demostra que la bassa de

Creixell té més de quatre-cents anys d'existència, i ara té totes les possibilitats de quedar oblidada per culpa d'una figuera que s'ha fet massa grossa davant la masia.

Com hem dit abans, "lo mas Crexell", o "lo mas Monet" (1609), o "lo mas Güell" (1583), també era conegut per *mas Gros* (1663), denominació encara vigent. Actualment disposem de moltes referències de Creixell i la seva bassa, però som conscients que no és aquí el lloc d'exposar-les. Només afegirem que l'any 1739 la bassa de Creixell encara consta com a pertanyent a la partida del Piulart, i que aquesta oblidada quadra (documentada com a tal des de 1380), ja es trobava vinculada a Sant Pere de Cubelles en el segle XIV, i hi va continuar fins al segle XVIII, essent citada en la desamortització del segle passat.

Deixem-nos d'històries i continuem caminant.

La tornada a Vilanova

Travessem el *camí Ral* –ara conegut per *carretera de la Plana*– i baixem per l'actual *camí dels Escalons*, entre la Plana i el Piulart. Més avall de la variant es passa entremig de la *masia Berruga* i la *sínia del Giralt*, la primera venuda a la Pirelli –juntament amb un pou que havien perforat– pocs anys després d'haver-s'hi instal·lat procedents de la sínia que tenien a l'Estany, igualment comprada per la Pirelli quan es va ampliar vers ponent.

A partir d'aquest lloc, a la banda esquerra del camí es pot veure la resta de la rasa que unia la bassa de Creixell amb la *bassa Nova* (1588), bassal que hi havia vora la desapareguda *Pallissa*, en terrenys dels quals ara volen urbanitzar-ne un sector important denominat "Eixample nord", mots manllevats del monstre barceloní.

Tot baixant, es deixa el camí del Piulart a la dreta i, en arribar a la *sínia del Roser*, es gira a l'esquerra per passar pel davant de la central elèctrica, per aconseguir el camí de la Plana als *Esbarjos*. D'aquí es continua fins a *Cap de Creu*, existent ja l'any 1545, i pels carrers dels Estudis, del Fossar Vell i de l'Església, i es torna a la "plaça de Dalt", d'on ens dirigim a la Talaia per acabar la caminada, lloc on l'organització té preparat un pica-pica.

Participants d'enguany, esperem que la caminada us hagi complagut i no us hagi cansat gaire. Hem vist una part del municipi poc coneguda anant-hi per un camí poc freqüent. Semblant itinerari voldríem oferir en edicions venidores, però cada dia ens ho posen més malament. Procurarem que la caminada del 99 també sigui agradable. Fins a l'any que ve.

Aquest relat ha estat realitzat gràcies a la tasca de tot l'equip de l'Agrupació.

La Talaia

Bassa de Creixell (21-10-66). Foto: Vicenç Carbonell.

Regala't unes magnífiques copes de cava d'autèntic cristall

Un brindis amb les nostres targetes

Ara, fent servir qualsevol de les nostres targetes, aconseguiràs aquestes elegants i magnífiques copes de cava d'autèntic cristall. Col·lecciona-les!

-Per cada
50.000 ptes.
en compres
efectuades
amb qualsevol
d'aquestes
targetes
et regalem
dues
magnífiques
copes de cava
d'autèntic cristall.

Caixa Penedès

agrupació
excursionista

TALAIA

PLÀNOL-ITINERARI DE LA X CAMINADA POPULAR DE VILANOVA I LA GELTRÚ EL PUNT DEL MITJOTES

Mulassa bessona del punt del Mitjotes (29-11-97). Foto: Vicenç Carbonell

25 DE GENER DEL 1998

Plaça de Pau Casals - Camí del mas de l'Artís
Punt del Mitjotes - Mas d'en Coloma - Les Mesquites
Corral d'en Roc - Pas del Bou - Bassa de Creixell
Cap de Creu

En conveni amb:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social

AJUNTAMENT DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Ara, a Caixa Penedès:

des de
7.858*
ptes./mes

Packard Bell
Pentium 200MMX

Impressora
HP DESKJET
color 690 C+

L'equip multimèdia més complet...

➔ **Connexió gratuïta a
Banca Electrònica + Internet
+ 3 mesos gratuïts a Internet**

...amb aquest software de regal

**...i càmera
digital!**

Càmera CASIO
QV-100

INFORMA-TE'N I GAUDEIX DEL MILLOR EQUIP PER A TOTA LA FAMÍLIA

Caixa Penedès

Regala't unes magnífiques copes de cava d'autèntic cristall

Un brindis amb les nostres targetes

Ara, fent servir qualsevol de les nostres targetes, aconseguiràs aquestes elegants i magnífiques copes de cava d'autèntic cristall. Col·lecciona-les!

-Per cada
50.000 ptes.
en compres
efectuades
amb qualsevol
d'aquestes
targetes
et regalem
dues
magnífiques
copes de cava
d'autèntic cristall.

Caixa Penedès

ORGANITZADA PER
L'AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA
TALAIA

X CAMINADA POPULAR DE VILANOVA I LA GELTRÚ

PUNT DEL MITJOTES
MAS D'EN COLOMA - LES MESQUITES

organitz a : A. E. TALAIA 25 de gener del 1998